

קראו לעלות לתורה באמצע קריאת שמע

1. טור אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן סו
 כתב בעל המנהיג הקורא את שמע וקראו החזן לעמוד בתורה צריך לעמוד לקרות בתורה לכבוד התורה מק"ו מכבוד הבריות ויראתם שמפסיק בשבילם

2. שו"ת הרשב"א חלק א סימן קפה

שאלת כהן שהיה קורא קריאת שמע וקראוהו בתורה בבית הכנסת. רשאי הוא להפסיק ולקרות בתורה ראשון? מי הוי כשואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד משום וקדשתו או לא.

תשובה אינו רשאי להפסיק. ואינו צריך לומר במקום שיש תלמיד חכם שאפילו בעלמא תלמיד חכם קודם וכדאמרינן רב קרא בכהני. אלא אפילו אין שם חכם יתר ממנו אינו מפסיק. שלא אמרו להקדימו אלא משום כבוד כהונתו ואם הוא פנוי ומקדימין אחר בפניו נמצאו מקילין בכבוד הכהונה. אבל זה שאינו יכול לעלות ולקרות מחמת שהוא עוסק בקריאת שמע אין כאן קולא אצל כהונתו.

3. בית יוסף אורח חיים סימן סו

ולענין הלכה אנו אין לנו אלא דברי הרשב"א דרב מובהק הוא:

4. שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן סו סעיף ד

כהן שהיה קורא ק"ש וקראוהו לקרות בתורה, יש מי שאומר שמפסיק ויש מי שאומר שאינו מפסיק, והלכה כדבריו.

5. משנה ברורה סימן סו ס"ק כד

(כד) ק"ש - או שהיה עוסק בברכותיה ובין שהוא עומד באמצע הפרק או בין הפרקים וכתב הא"ר ודה"ח דבין גאולה לתפלה לא יעלה אפילו אם קראוהו ואצ"ל באמצע ש"ע:

6. ט"ז אורח חיים סימן סו ס"ק ה

(ה) יש מי שאומר שמפסיק. הוא בעל המנהיג שהביא הטור. ודיעה השני' היא הרשב"א והכריע ב"י כמותו דרב מובהק הוא ומו"ח ז"ל כ' דהחושש לכבוד התורה יכול לסמוך ולהפסיק ולעד"נ דבק"ש עצמה שהיא דאורייתא לא יפסיק אבל בברכותיה שהם דרבנן יש לפסוק כבעל המנהיג מאחר שהטור מביאו והוא ג"כ רב מובהק לנו ע"כ יפסיק לקרות בתורה:

7. משנה ברורה סימן סו ס"ק כה

(כה) שמפסיק - דהא מפני כבוד הבריות ויראתם מפסיק וכן"ל וכ"ש מפני כבוד התורה ולפ"ז אפילו קראו לישראל לעלות לתורה ג"כ מפסיק אפילו באמצע ק"ש ולא נקט השו"ע כהן רק משום רבותא דה"א השני שס"ל דאינו מפסיק אפילו בכהן וטעמם דאין זה בזיון לתורה כיון שאינו מפסיק משום שעוסק במצות ק"ש וברכותיה וגם אף על פי שהוא כהן אין לחוש לפגמו אם לא יעלה שיוציאו עליו לעז שהוא פסול כיון דמה שאינו עולה הוא משום שעומד במקום שאינו רשאי להפסיק אין בזה פגם וידעו הכל דמהאי טעמא הוא ועולה אפילו ישראל במקומו אם אין כאן כהן אחר:

8. משנה ברורה סימן סו ס"ק כו

(כו) והלכה כדבריו - והאחרונים כתבו דכהיום נוהגין העולם כה"א קמא ואפילו בקראו ישראל והוא עומד באמצע ק"ש אף דנוכל להשיג ישראל אחר אעפ"כ נוהגין שמפסיקין מפני כבוד התורה לבד אם הוא עומד בפסוק שמע ישראל ובשכמל"ו לא יפסיק באמצען אלא יגמרם ואח"כ יעלה. ואין לשנות המנהג מפני המחלוקת. אך אם יוכל למהר ולסיים עד הפרק ימהר ואם אינו יכול לסיים עד הפרק יסיים עכ"פ להיכא דסליק

ענינא אך לעכב בשביל זה לא יעכב אמנם לא יקרא עם החזן רק שיראה להטות אזנו ולשמע ממנו ומכ"ש שלא יפסיק לאמר להש"ץ לעשות מי שבירך ונראה דאם באמצע מי שבירך שכח החזן שמו ושואלו לכו"ע מותר להשיבו מפני הכבוד וכשחוזר אח"כ לק"ש אין צריך לחזור רק למקום שפסק אפילו היה פרשה ארוכה ושהה עי"ז כדי לגמור כולה. וכ"ז בדיעבד שכבר קראו אותו אבל לכתחלה אפילו עומד בברכת ק"ש וכ"ש בק"ש עצמה לא יקראו אותו אפי' אין שם כהן אלא הוא דליכא למיחש בזה לפגמא כיון שהוא עוסק בק"ש רק יקראו לישראל במקומו ומותר לקרותו בשמו ויאמר במקום כהן ויש חולקין ואומרים דגם בזה שייך פגמא להכהן דאין הכל יודעין שהוא עוסק בק"ש ונראה דיש לסמוך ולהקל לקרותו אם הוא עומד בבין הפרקים. ויותר טוב אם אין שם כהן אלא הוא שילך מבה"כ קודם שיקראו להראשון וכן הדין בלוי. ונראה פשוט דאם הס"ת מונח על השולחן ואין להם מי שיוכל לקרות בה כ"א זה שהוא עומד בק"ש וברכותיה לכו"ע יכול להפסיק מפני כבוד התורה אך אם בנקל הוא לסיים לו מתחלה עד הפרק יסיים. גם ימנע אז את עצמו מלהיות הוא הקורא בשם הקוראים שיעלו להתורה מטעם הפסק:

9. כף החיים ס"ק כד

אח"כ ראיתי בפר"ח שגם כן דחה דברי הכנסת הגדולה וכתב דאפילו דליכא אחר וגם קראוהו בשמו בפירוש אינו יכול להפסיק וכן כתב החיד"א דאפילו בשמו ולא יש אחר לא יעלה בקריאת שמע. והוא הדין לברכותיה רק בפסוקי דזמרה שרי. וכיון שכן דעת מרן והפר"ח והחידא הכי נקטינן בני הספרדים.

10. כף החיים ס"ק כו

כהן שהיה קורא את שמע אם יש כהנים אחרים יצא לחוץ כשיגיע לרצה ואם אין שם אלא הוא כבוד הצבור הוא שלא יצא והוי כמשיב מפני הכבוד הלכות קטנות ... ונכון ליזוהר ולמהר קצת כדי לסיים אותה הפרשה כדי שלא להפסיק באמצע, ואם אי אפשר לפחות יסיים הפסוק.

11. דרשו הערה 18

מאידך, הגר"ח קניבסקי כתב שיכול לעלות בקיראת שמע וברכותיה ולא חילק בין אם יש כהן נוסף או לא

12. ערוך השולחן אורח חיים סימן סו סעיף ט

ויראה תיכף לירד אחר ברכה שניה ואף שהעולה נוהג להמתין עד אחר קריאה של העולה אחריו בכאן שעומד באמצע הפרק ירד מיד

אמן אחר גאל ישראל

13. רא"ש מסכת ברכות פרק ז סימן י

תני חדא העונה אמן אחד ברכותיו הרי זה משובח ותני אידך הרי זה מגונה לא קשיא הא בשאר ברכות והא בבונה ירושלים פיר"ח וה"ג דלאו דוקא נקט בונה ירושלים אלא כל סיום ברכה כעין בונה ירושלים דליכא למימר דוקא בונה ירושלים משום היכרא דפועלים דהא לרב אשי דעני ליה בלחשה מאי איכא למימר אלא ודאי כל סיום ברכות כעין ישתבח דהוי סיום ברכה לסוף פסוקי דזמרה וכן יהללך דהלל וסוף ברכות דשמונה עשרה וכן אמן אחר גאל ישראל ואין בזה הפסק כיון דצריך הוא לאומר

14. רמב"ם הלכות ברכות פרק א הלכה יח

ולמה לא יענה אמן אחר ברכת הפירות וכיוצא בה, מפני שהיא ברכה אחת ואין עונין אמן אלא אחר ברכה אחרונה שקדמה אותה ברכה אחרת או ברכות כגון ברכות המלך

וברכות כהן גדול וכיוצא בהן להודיע שכבר השלים כל ברכותיו ולפיכך עונה אמן.

15. בית יוסף אורח חיים סימן סו

וא"כ אחר גאל ישראל דשחרית אינו עונה אמן לפי שאין שם אחר ק"ש אלא ברכה אחת בלבד וכן כתב הר"ר יונה ז"ל בשמו ולפי זה מה שכתוב בספרים שלנו פ"ט מהלכות תפלה (ה"א) עד שמברך גאל ישראל אמן טעות סופר הוא וכן מצאתי בספר מדוייק שלא היה כתוב בו אמן:

16. דרכי משה הקצו אורח חיים סימן סו אות (ד)

(ד) ונ"ל מאחר שהמנהג שלנו שעונים אמן אחר השליח ציבור כשמסיים גאל ישראל א"כ אין אנו חוששים להפסק בזה א"כ גם יחיד יאמר אמן אחר ברכת עצמו כמו בישתבח וכמו שנתבאר לעיל סימן נ"א (ד"מ הארוך אות ב):

17. שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן סו סעיף ז

אינו אומר אמן אחר גאל ישראל, משום דהוי הפסק. הגה: וי"א דעונין אמן, וכן נוהגין לענות אחר הש"ץ. אבל אם התפלל לבד אין עונין אמן, כדלקמן סימן רט"ו (טור).

18. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכות השחר ושאר ברכות סימן נא סעיף ג

אחר ישתבח יכול לענות אמן אחר ברכות עצמו (וע"ל סי' רט"ו).

19. בית יוסף אורח חיים סימן סו

ועכשיו נהגו העולם שלא לענות אמן אחר גאל ישראל ולא משום דסברי כהרמב"ם דאם כן לא היה להם לענות אמן אחר ישתבח ולא אחר יהללוך אלא טעמא משום דחשבי ליה הפסק בין גאולה לתפלה וכבר כתבתי בסימן נ"א שעל פי הזוהר נהגו שלא לומר אמן אחר גאל ישראל

20. נחלת צבי (כ"ץ) אורח חיים סימן סו ס"ק ז

אף שפסק הרב ש"ע לעיל סי' נ"א [ס"ג] כהרא"ש, אפ"ה פסק כאן שאין לענות אמן. מבואר בב"י דלאו מטעם שפוסק כהרמב"ם אלא מטעם הפסק, ועפ"י הזוהר שהביא בס"י נ"א. ולפ"ז לדעת ויש אומרים שהביא הר"ב הג"ה שסברי שאינו הפסק ודאי אין חילוק בין מתפלל עם צבור או לבדו, דגם לבדו מצד הדין אינו הפסק רק שלא נהגו לענות אמן אם מתפלל לבדו כדלקמן סי' רט"ו [ס"א], וזה ברור. וכך מבואר בדרכי משה [ס"ד] שלו...

21. משנה ברורה סימן סו ס"ק לה

(לה) לענות וכו' - ודוקא אם לא התחיל עדיין הפסוק של אדני שפתי תפתח דמשם ואילך הוי כתפלה. יש מדקדקים שרוצים לצאת לכו"ע וממתינים בצור ישראל או בשירה חדשה כדי לענות אמן אחר הש"ץ וכתבו כל האחרונים שלא יפה הם עושים שהרי הוא באמצע הפרק של אמת ויציב ואין לענות שום אמן לבד משתי אמנים הנ"ל בס"ג בהג"ה גם לכתחלה ראוי להתחיל תפלת י"ח עם הש"ץ והקהל בשוה אלא עצה אחרת יש ונכון לעשותה כדי לצאת לכו"ע שיכין לסיים עם הש"ץ בשוה ואז אינו מחוייב לענות אמן או שיתחיל שמ"ע מעט קודם הש"ץ דהיינו הפסוק ד' שפתי וגו' דבזה המעט ודאי ליכא קפיידא דאין ניכר כלל הקדמתו:

22. פסקי תשובות אורח חיים סימן סו אות י

אצל האשכנזים שלא לענות 'אמן' אחר גאל ישראל לא בימות החול ולא בשבת ויו"ט, שכן הוא נכון עפ"י הזוהר, ובס' מגיד מישרים (משלי כ"ג) שהמלאך החזיק להב"י טובה על שסתם בשו"ע שלא לענות אמן.

וכדי לצאת לדברי הכל נוהגין לסיים עם הש"ץ בשוה, וכן באפשרות להקדים מעט ולהתחיל הפסוק ה' שפתי תפתח

כשהש"ץ עדיין לא גמר הברכה, וכן יוכל להאריך מעט וכשהש"ץ מסיים הברכה יהיה הוא עדיין לפני הסיום ולאחר שאמר ברוך אתה ה'.

ומדקדקים חדשים נוהגים שהש"ץ מסיים הברכה בלחש, ורבים מגדולי ישראל לא הוי ניחא להו ממנהג זה שאין לו שום מקור ושורש בקדמונים ובפוסקים, וראו בו משום חוסר כבוד לברכה שחלקה נאמרת בקול וחלקה בלחש, וגם גורם למתפללים שלא לדעת הרגע המכוון להתחיל שמונה עשרה יחד עם כל הציבור, ולכן העיקר להלכה לומר הש"ץ והקהל בקול עד סוף הברכה, ולנהוג באחד מהעצות הנ"ל.

23. פסקי תשובות הערות סימן סו הערה 86

ס' הליכות שלמה פ"ז אות י"ח בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל (דבכל האחרונים שטיכסו עצה לענין עניית האמן לא עלתה על דעתם שיאמרוהו בלחש, אף על פי שעצה פשוטה הוא, משמע שאין לעשות כן, כי תקנת חכמים להתפלל מיוצר עד שמו"ע בקול להוציא מי שאינו בקי, ולא נשתנה התקנה אף על פי שכולם בקיאים)

24. תשובות והנהגות כרך א סימן קה

ועיין מ"ב ס"ו (ס"ק ל"ה) שמביא עצה לענות עם הש"ץ ולא מביא כלל שש"ץ יאמר בלחש, ומשמע נמי שהאי מנהגא זר אצלו, וכן אם אומר בקול רם, הלוא יש הרבה שאינם אז במקום שאסור להפסיק, ויכול לזכות אותם באמן, ומיהו אך שב"חתם סופר" ח"ב שער התפלה מביא המנהג לומר בלחש, מ"מ מהמג"א ושאר האחרונים והמ"ב נראה דלא נקטו עצה זו וכנ"ל ולכן נראה פשוט להזהיר הש"ץ לומר בקול רם והציבור יאמרו עמו, וירויחו גם בזה להתפלל כשזה ממש עם הש"ץ שזהו עיקר מצות תפלה בציבור.

25. משנה ברורה סימן סו ס"ק לג

(לג) אחר גאל ישראל - לשון עבר משום דהוא קאי על גאולת מצרים אבל בתפלת י"ח אומר גואל ישראל משום דרחמי ניהו ומתפלל על העתיד ובמערבית שנוהגין לומר בא"י מלך צור ישראל וגואלו נדחק הט"ז מאד לתרצו ובדגול מרבבה יישב קושיתו ומ"מ מפני קושיא זו נהגו אנשי מעשה לומר גם במערבית גאל ישראל:

26. ערוך השולחן אורח חיים סימן סו סעיף יב

איתא בפסחים [ק"י"ז]: בק"ש גאל ישראל שהוא על העבר ובתפלה גואל ישראל שהוא על העתיד וכבר תמהו הגדולים על מה שמסיים הש"ץ במערבית של יום טוב מלך צור ישראל וגואלו שהוא נגד הגמרא [ט"ז סק"ו וב"ח ומג"א ר"ס רל"ו] ויש מי שתירץ דדוקא גאולה דשחרית קאי רק על העבר אבל דערבית קאי גם לעתיד [מג"א שם] ויש מי שתירץ דגם גואל הוא לשון הוה וכל הוה משמש גם בעבר [ט"ז שם] ויש מי שאומר שטוב לומר וגאלו בלא וי"ו אחר הגימ"ל והוא לשון עבר [ב"ח שם] וכולם דחוקין ויש מהגדולים שהנהיגו שהש"ץ מסיים גאל ישראל כבכל השנה וכן אנחנו נוהגים ולמה לנו לכנוס בפרצות דחוקות: